

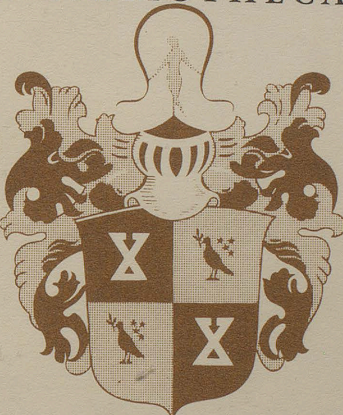
Bros 452

· E · BIBLIOTHECA ·

UNIVERSITAS

BERGENSIS

· GUSTAV BROSIING ·

The central emblem is a coat of arms featuring a shield divided into four quadrants. The top-left and bottom-right quadrants contain a white 'X' on a dark background, while the top-right and bottom-left quadrants contain a dark bird on a white background. Above the shield is a crown, and the entire shield is flanked by ornate, symmetrical scrollwork.

Bros 452

(Brand-Anordning for Bergens Bøye)

Ex tract

af

Brand = Anordningen

for

Bergens Bye,

dateret Kjøbenhavn den 16de Mai 1707,

om

Alle og Enhver af Byens Indbyggers Pligt
i paakommende Ildsnød.

Bergen 1828.

Trykt hos Chr. Dahl, K. S.

497425

1 Art.

Derfom nogen uhykkelig Ildsaaade (det Gud dog naadelig afvender) skulde paakomme, det vere sig Nat eller Dag, da skal den eller de, som tilstede ere, udi Huset hvor Ulykken begynder, strax et stort Anskeig til Naboerne gjøre, under alvorlig og høieste Straf, om de det skulde efterlade. Dernæst skulde Vægterne paa Taarnene under samme Straf, saasnart de nogen Ildsaaade fornemmer, uden al Forsømmelse med Klokker klemte, og samme Klemten continuere saalange Ildsfarlighed paastaar, hastig eller langsom ligesom Ilden til eller aftager, og derforuden, om det er Nat, hænge paa en dertil forordnet Stang en stor Lygte med Lys udi, paa den Side af Taarnene, som Ilden findes antændt, til et Tegn, at eftersee paa hvad Sted omtrent i Byen Ildsnøden er, hvilket de ikke ved Søvnagtighed eller i andre Maader maade forsømme; Gadevægterne skulde og, saasnart de fornemme nogen Ildløs, gjøre Allarm paa de dem anbefalede Poster, som her efter i den 7de Art. ommeldes. Den udi Corps de Garde tilstede værende Borgervagt eller Brandvagt skulde strax lade røre Trommen til Allarm; Sammeledes gives af Fæstningen et Tegn til Ildløs ved tre Skud, som langsom udskydes efter Commandantens Ordre; Derfom nogen Ildsaaade om Dagen skulde paakomme, da skal Vægterne sig med Klemten paa samme Maade forholde, og et Flag paa den Side af Taarnene udhænge, hvor Ilden i Staden er optændt, til hvilken Ende een af Vægterne ogsaa altid om Dagen ved Taarnene skal oppasse.

2 Art.

Dernæst skal Borgerfabet og Indbyggerne, som boer nær hos

Branden, være forpligtede til, enhver med een eller to Bøtter og en Øx sig til Ilden strax at forsoie, og at anvende al muelig Flid til at faae den betids dæmpet, førend den videre skulde tage Overhaand, og dermed continuere indtil Stadshauptmanden, Branddirecteuren eller idetmindste den forordnede Stadscapitain udi samme Compagnie dertil kommer, hvilken i Førstningen bør commandere enhver til at hente Srier, Brandhager og andet Brandredskab, paadet al tilbørlig Anstalt kan blive gjort til at faae Ilden, som sagt er, betids dæmpet; Saasnart Ilden skulde altformeeget være antændt, saa man ikke kan komme den nær med Vand og Bøtter, og andre til dens Dæmpelse tjenlige Materialier, da maae de næstboende Naboer, saavelsom alle de andre Indbyggere, der i samme Qvarteer og inden den Almindings District, hvor Ilden findes antændt, ere boende, retirere sig for at bjerge deres Gods, helst naar saa megen Hjælp af det øvrige Borgereskab ved Ilden er ankommen, som dennem kunde affose; Dog ville Vi herhos vedkommende i Nøden besteedde Borgereskab allernaadigst have erindret, at de ikke uden høi Nød forlader Ilden, førend den er slukket, saalænge der er Haab til dens Dæmpelse, betænkende at det er dennem selv gavnlighst, at baade deres Huse og Eiendele tilligemed deres Løbere og Formue bliver frelst, end at de for faa Midlers Skyld, de kunde vente sig at faae bjerget, skulde sætte baade deres egen Belfærd og den hele Bye i Fare.

3 Art.

De andre af Stadens Capitainer, som boer uden for det District hvor Ilden er løs, skulde strax, naar nogen Ildløs fornemmes, lade røre Trommen, hvorefter alle og enhver af det øvrige Borgereskab, saa mange som ikke ved Sygdom eller anden deslige Forfald ere forhindrede, eller og ved Brandvæsenet Indroullerede, bør møde paa de dem tilforordnede Allarmpladser, hver med en Øx og een eller to Bøtter (undtagen de 10 Mænd, som i den 13 Art. ommeldes, hvilke mødet med deres Gevær). Allarmpladsene ere efterfølgende:

Nordnæs Compagnie bør samles paa Nyekirkens Alminding.

Ny-Almindings Compagnie samles paa Ny-Almindingen.
 Muur-Almindings Compagnie samles paa Muur-Almindingen.
 Smørs-Almindings Compagnie samles paa Smørs-Almindingen.
 Waags-Almindings Compagnie samles paa Torv-Almindingen.
 Raadhuus-Compagnie samles paa Raadhuus-Almindingen.
 Korskirke-Almindings Compagnie samles neden for Korskirken.
 Dreggens Compagnie samles paa Bettelevs-Alminding.

4 Art.

Alle og enhver af de beskillede Brandmestere og Brandsvende, som ved Sprøiterne ere indroullerede, skulle strax, saasnart de fornemmer at der er Ild løs, enhver til sin assignerede Sprøite og Anbringere sig begive, og dennem med tilforordnede Læderspande iligen til Ilden anbringe, hvorpaa Sprøitemesteren sig for Branddirecteuren anmelder, at han med sine Underhavende er parat, og Brandmesternerne, som ved Anbringerne ere commanderede, søger strax til Bandet, og siden følger de samtlige den Ordre, som af Branddirecteuren vorder given; Ingen af dem maae forlade sin Post ved Ilden uden expresse Ordre af Branddirecteuren, under heieste Straf, om ved deres Ubersomhed, Nachlæsigheid, Seendragtighed eller Egenraadighed nogen Confusion eller Forvirring foraarsages skulle; Ligeledes skulle alle Muurmestere, Sommermand og andre Haandværksfolk, som dertil dygtige ere, hvilke ved Brand-Anordningen bør være indroullerede, begive sig til Branden, forsoie sig op paa Tagene ved Skorstenen og andre Steder, hvor Ilden er antændt, og med al Hlid stræbe til at faae den dæmpet, og at efterkomme deres Pligt, hvortil enhver beordres; Ellers ville Vi aller-naadigst, at Brandfolkene udi hvert Qvarteer boende, skal ordineres ved sin Sprøite og stitteligen exerceres, saag at hvor Brandvagten er, skal altid være en Sprøite, som er den første der skal anbringes.

5 Art.

Soldaterne under Garnisonen, saavel som Constablerne med deres

Haandlangere, skulle, strax Allarm formærkes, sig paa Fæstningen for-
 seie, og saafremt Ilden ikke er for nær Fæstningen, da efter Comman-
 dantens Ordre at assistere Byen i mueligste Maader, og maae ingen
 af dem sig fra Ilden begive eller andensteds paa Gader og Steder lade
 finde, uden Commandantens expresse Ordre og Befaling.

6 Art.

Alle og enhver af de gemene Indbyggere, være sig Dragere, Flot-
 mænd eller andre Arbeidsfolk og Daglennere, som af Magistraten er
 bleven forløved deres Næring og Ophold der i Byen at have, skulle
 ligeledes enhver for sig efterkomme, hvortil de ere ordinerede, enten til
 at hente Stiger, Botter, Kar og andre Instrumenter, eller at skaffe
 Vand udi Sproiterne eller Kærrene fra de Steder, hvor de bedst udi
 en Hast kan erlanges, og maae de ikke understaae sig deres Pligt og
 Forretning ved Ilden at forsømme eller efterlade, for at fortjene Pen-
 ge med Gods at bjerge, under Straf som ovenmeldt er. Under lige
 Straf skal Kjørerne være anbefalet med deres Heste, Slæder og Tøn-
 der fulde af Vand til Ilden sig at begive, hvormed deres Oldermann
 ser Opstgt skal have, at ingen udebliver.

7 Art.

Alle og enhver af de tilforordnede Gadevægtere skulle under deres
 Bestillings Fortabelfe og Straf udi Fængsel paa Vand og Brød, saa-
 snart de om Natten fornemmer nogen Ildsvaade, strax paa de dem
 anbefalede Poster, saavelsom andensteds opvække Folk med Banken paa
 Dørrerne og Porter, derhos raabende Brand! Brand! nævnendes der-
 hos det District, hvor Ilden findes antændt, samme Raab skulle de
 og gjøre til de nærmeste Vægtere paa begge Sider, og samme Vægter-
 re bør igjen raabe til de andre, saa det kan blive kundbart den hele
 Bye igjennem. De af Vægterne, som ere satte nærmest ved nogen
 af Magistraten, Politimesteren, Stadshauptmanden, Branddirecteuren
 eller nogen af Stads-Capitainerne, skulle dem især med Banken og

Raaben opvække, og derom advare; Iliqemaade skal den af Vægterne, som nærmest Corps de Garde er, advare Vagten derom. Hvis videre Vægterne i saadan Nødsfald efter Vagt-Anordningens Tilhold tilkommer at forrette, enten ved Brandredskab og Bånd i Førstningen at faae bragt til Ilden, indtil de 10 Mand, som af hvert Compagnie udsendes, kommer paa deres Samlingsplads, eller og med unyttige Folk fra Stedet, hvor Ilden er antændt, at afværge eller bortjage, skulle de i alle Maader rette sig efter, under den Straf, som derpaa i Vagt-Anordningen ansat er.

8 Art.

Alle og enhver af Byens Indbyggere, isærdeleshed de, som boer nær ved Branden, skulle, saasnart de fornemme nogen Ildløs, hver for sin Dør være forpligtede at forskaffe et Kar eller Lønde fuld af Vand og mere, om deres Leilighed det tilsteder, og dersom Vandet, naar det er nær ved Branden, til dens Dæmpelse bliver aftagen, skal det igjen fyldes, under alvorlig Straf, om nogen Esterladenhed derudi befindes, saa skal og enhver, helst i det District, hvor Ilden er antændt, være tilholden Lygter om Natten for deres Huse at udhænge, til desbedre Lysning for dennem som forbi passerer, under 1 Rigsdalers Straf.

9 Art.

Saasnart en Undeel af BorgerSkabet paa deres Allarmpladser er ankommen, da tager Capitainen de tilstedeværende med sig og forsoer sig til Ilden, for at gjøre sin Flid til at faae den dæmpet, og at assistere Branddirecteuren i hvor han deres Assistance kunde behøve; Imidlertid lader han en af sine Officerer biev paa Allarmpladsen, indtil de øvrige af samme Compagnies BorgerSkab dertil kommer, med hvilke samtlige Officerer da forsoer sig til den nærmeste Alminding ved Ilden; hvorfra siden udcommanderes saa mange, som efter Nødens Stor-

hed og Tidens Tilstand fornøden eragtes til det Sted, hvor Ilden er løs.

10 Art.

Naar det fornemmes, hvilket Gud herefter i Naade vilde afvende, at Ilden har taget formeget Overhaand, saa man ikke kan komme den nær med Vøtter eller Vand, ei heller med Sprøiterne til at slukke den, da bør alle Stadens Compagnier (undtagen de, som boe i det District, hvor Ilden findes antændt, hvilke efter den 2 Art. er tilladt at bjerge Gods) efter foregaaende Stadshauptmandens Ordre, samle sig enhver paa sin Side til den næste Alminding ved Ilden, hvor dens Magt kan blive støttet, hvor da enhver med hos sig havende Vøtter, Ører og andet Brandredskab bør gjøre al Flid til at lade fylde Vand i Karrene, skaffe Stiger, Seil, Brandhager og andet Brandredskab tilstede, og anføre de dertil bestillede Dragere og Arbeidsmand til at hente dem, til hvilket alt at forrette, Borgerfabet af deres commanderende Officerer, Stadshauptmanden og Capitainerne bør commanderes og opmuntres, og maae ingen undskyldte sig fore at efterkomme, hvis dem i saa høj Nød anbefalet vorder, langt mindre sig opsætsigen betee mod dem, som Befaling have, under alvorlig Straf efter Sagens Beskaffenhed. Capitainerne bør og under alvorlig Straf selv være tilstede og beoagte deres Pligt, og i deres Commando forholde sig efter Stadshauptmandens Ordre, hvilken med de af Magistraten, som tilstede kunde være, Politimesteren og Branddirecteuren bør overlægge de bedste Maader og Midler, som til Stadens Frelse og Ildens Dæmpelse kunde fornøden eragtes.

11 Art.

Ingen af de Borgere, som boer udenfor det District, hvor Ilden er antændt, maae sig fra den Alminding, hvor Ilden skal sludses, afsentere, eller fra sin Post til sit Huis og Hjem, for at bjerge sit Gods, sig forsee, uden expresse Ordre og Tilladelse af Capitainen eller Stads-

hauptmanden, dog skal det staae Stadshauptmanden og i hans Fraværelse Capitainen frit for at forløve den som i de yderste Huse mod samme Alminding ere boende, hvor Ilden findes antændt, at de maae tilsee deres Huis og Hjem, for at faae bjerget deres Gods, og deres Kjeldere forvarede, hvilke dog, saasnart det er skeet, sig igjen til Ilden skulle forsee, og der hjelpe til med deres andre Medborgere til Ildens Dæmpelse; ligeledes bør de af Borgereskabet, som efter den 2 Artikels Tilhold, blive forlovede deres Gods at bjerge, sig, naar det er skeet, samtlige igjen at lade finde paa den Alminding, hvor de andre Capitainer imidlertid forsamles til at stette og slukke Ilden.

12 Art.

Lieutenanter og Fændriker i ethvert Compagnie skulle jævnlig hos Capitainen være tilstede og hjelpe til med at alting ordentlig tilgaaer. I Capitainens lovlige Forsald eller Fraværelse skal Lieutenanten fuldføre alt hvis heroventil er meldet, og udi Capitainens Sted lade sig være angelegen, alle de herudi ansatte Poster at iagttage, og til den Ende bør enhver Capitain under sin Haand at levere sin Lieutenant og Fændrik rigtig Extract af denne Anordning, saavelsom rigtig Copie af det Inventarium paa alt det publice og private Brandredskab, hans Compagnie bør være forsynet med, saa og give det Magistraten og Stadshauptmanden tilkjende, naar han vorder forarsaget nogensteds fra Byen at forreise.

13 Art.

Si Mænd, tilligemed een Underofficeer af hvert Compagnie, som Capitainen dertil med Stadshauptmandens Samtykke denominerer, og hvilke det ved en sær Befaling forhen af Magistraten vorder paalagt, skulle, istedenfor deres Dyr og Bøtter, møde i paakommende Nød med deres dertil forordnede Gevær, hvis Pligt skal være, at de besætter Gaderne, hvor Ilden findes antændt, og siden Almindingerne, for at

afværge, at intet unyttigt Folk og især ørkesløse Qvindfolk og Børn, som ikkun staaer der for at see til, sig til Ilden indtrænger og forhindrer dem, som dæmpe skulle, i deres Forretning; men hvor de befindes saadanne Folk, smaae eller store, uden Bøtter og andet Brandredskab ørkesløse paa Gaden, hvor Ilden findes, at staae eller omløbe, da skulle de dem strax derfra bortjage, eller og om Tilstanden det vil tillade, med hosværende Bægteres Hjælp, som ved Gaderne at besætte skulle gaae dem tilhaande, i Arrest til Corps de Garde henstille; og ville Vi at de, som mod denne Børes allernaadigste Anordning sig saaledes paa Gaderne nær ved Ilden ørkesløse lade finde, med efterskrevne Straf skulle anses, nemlig: de som Middel have, skulle bøde til Brandcasen 10 Rigsdaler; men de gemene Folk skulle efter Sagens Beskaffenhed paa deres Midler, eller om de ingen have, paa Kroppen straffes; dog de, som deres udi Nøden bestødde Slægt og Venner søge med deres Hjælp at assistere, saavelsom alle de, der med Band at bære, hjælpe til Ildens Dæmpelse, herudi ikke meente.

14 Art.

Saa skal de og have Opsigt med, at de nødlidende Folk, som af Ilden betrængt kunde være, deres Gods og Formue ikke af slemme tyvagtige og vanartige Menneſker forrykkes, og derfor ikke lettelig nogen med Flyttegods lade passere, med mindre de kjende demnem eller kunde gjøre nogen god Forklaring om hvem de vedkommer, og hvor de dermed hen vilde, hvortil da, naar Leiligheden det tilstedes, nogle af Bægterne kan beordres at oppasse, og samme Folk, uden Belønning, at følge til det Huus hvor de det henseere, og tilholde de Folk, udi hvis Huus Godsset henseeres, at de det udi Forvaring og Gjemme for de Nødlidende tager, og levere det til den rette Eiermand, hvorforsom ogsaa Bægterne samme Huus haver at antegne og det strax om anden Dagen for Magistraten angive, paadet de Vedkommende det kunde faae at vide og deres hjergete Gods igjen bekomme. Hvis og paa egen eller andre uden Fare værende Plads noget Gods kunde blive henseert, da skal derhen ligeledes nogle af Borgerne alene ordineres, som derpaa haver

at agte, saa at intet derfra forkommes, paadet at Vægterne ei deres Poster skal forlade.

15 Art.

Og paadet alting uden Confusion hos Ilden desbedre kunde forettes, da skal Magistraten, Politimesteren, Stadshauptmanden og alle de andre Byens Berjente, som ikke ved Sygdom eller andet lovlig Forsald ere forhindrede, sig strax til det Sted, hvor Ilden er, forsoie, og der den Anstalt gjere, som udi denne Anordning meldet er, alting eftersom Fornødenheden det udkræver, anordne og flittig Opsigt have, at enhver efterkommer sin Pligt og forrette den Function, hvortil han er beskicket.

16 Art.

Ingen maae forbriste sig til noget Huus at sprænge, Ekorstene ne, hvor Ilden kunde findes antændt, at nedrive, eller ved deslige Aabning Ilden mere Lust at forarsage, medmindre saadant tilforn enten af den tilstedeværende Vyrighed, Politimester, Stadshauptmand eller Branddirecteur vorder befalet, men skal ingen af dem endnu være kommen tilstede, da bør Stadscapitainen i samme District i en Hast raadføre sig med tvende eller flere af de fornuftigste Borgere, som tilstede kunde være, og derpaa ordinere Alting til det bedste, ligesom Fornødenheden udkræver; derimod maae ingen understaae sig at forhindre eller vægre sig til at lade sit Huus nedrive eller afbryde, naar det bliver befalet, men det uden Modsigelse tilstede, og naar Ilden formedelt samme Huses Nedbrydelse kan blive støttet, da bør Byen komme de Skadelidende til Hjælp med nogenledes Erstatning. Derforunden skal alle og enhver, som ved Ilden sig befinder, og der at arbeide eller at være, er commanderet, sig fredeligen og roligen forholde, uden al Klammerie, Slagsmaal eller Opsersighed, hvormed Vyrigheden saavel som Officererne skal have tilbørlig Indseende; forser sig nogen derimod, da maae de arresteres og siden tilbørlig straffes.

17 Art.

Alle og enhver, som intet hos Ilden haver at bestille, skal det være anbefalet at forblive hjemme udi deres Huse og Baaninger og skaffe Vand udi Kar og Lønder for deres Dørre, til Hjælp at slukke Ilden med, som de kan afstedkomme, hænge ud Lygter for Dørrene efter den 8 Art., og ellers holde god Vagt og have Tilsyn med deres Tæge og Kender, saavelsom Ild og Lys til al befrygtende videre Ulykke og Skade at forekomme.

18 Art.

Alle og enhver, som ved Ilden bliver anordnet at arbejde, skulle være forpligtede med Læderspande og andet Brandtøiets Redkæstelse varsligen at omgaaes, og dersom nogen befindes forsættligviis og af Modvillighed, Slangerne, Spreiterne, Vandkarrene og andet Brandredskab Skade eller Fordærv at tilføie, skulle de Skyldige haardeligen straffes; Branddirecteuren skal og tilholde sine underhavende Brandmestere, at de, naar Faren er over, drager tilbørlig Omsorg for, at sammensamle hvis Brandredskab som forefindes, og ikke endnu til dets rette Eiermand er bleven leveret, og paadet enhver desbedre kan komme til sit igjen, da skal alle, som noget Brandredskab kunde have bekommet, hvilket dennem ikke tilhører, være forpligtet til, det til Branddirecteuren at lade henbringe, hvilket han enhver efter Begjering tilstiller, under exemplar Straf. Om nogen en Andens Brandredskab borttager eller fravender, da straffes de som aabenbare Tyve, og de, som ere saadant vidende og ikke angiver, straffes som Tyvs Medvidere; skulle og nogen befindes, som andres Gods, der i Branden kunde være hjerget, fortier eller beuægter, eller sig dermed vil absentere eller forstikke, da straffes de efter Loven som for vitterlig Tyverie, og de, som med dennem delge, straffes som Tyvs Medvidere.

